

Kopieren

AL. 654

in heren

JAN VAN WAESBERGHE.

DE JONGHE.

Deze Jan van Waesberghe is, volgens eigenhandige aantekening van zijnen vader, geboren te Rotterdam 26 Februarij 1588, „wesende vrijdag 't smorghens t' half zes uren, Son en Mane in Pisces.”

Hij is het, dien wij aannemen dat de Jonghe bijgenaamd was, in onderscheiding van zijnen vader, die, in de Faem wonende, gelijktijdig met hem boekhandel dreef en drukte.

Het schijnt, dat hij in het jaar 1613 alreede zijne eigen zaken deed; hij gaf ten minste in dit jaar een werkje uit met het onderschrift: „by Jan van Waesberghe de Jonghe in 't West-Nieuwland, in den Leeu”. Het is eerst in 1615 dat wij hem op het Steiger aan de Korenmarkt ontmoeten; ook blijkens de „Berigten van het historisch genootschap te Utrecht” van 1846, bl. 47 aant., was Jan van Waesberghe de Jonghe, anno 1621, te Rotterdam wonende „op de Korenmerct.”

Dat zijn vader insgelijks, onder den toenaam van de Jonghe, te Antwerpen, is bekend geweest, bleek mij uit een mij door den Heer Prosp. Cuypers van Velthoven toegezonden berigt; of hij evenwel met dezen toenaam te Rotterdam boekwerken gedrukt en uitgegeven heeft, of dat deze allen op den naam zijns zoons, zoo als ik deed, moeten gesteld worden, is mij niet doenlijk geworden te beslissen.

Hij huwde Maria van der Hoeven en won bij haar drie kinderen. Deze overleden zijnde, hertrouwde hij, in Maart 1621, met Anna Hondius, bij welke hij vijf kinderen verwekte. Aangaande deze Anna Henriexs Hondius d' zijn de contracten voor schepenen gepasseerd voorhanden. Rotterdam Reg. N° II, dato 16 September 1633.

Het is van zijnen oudsten zoon, uit zijn eerste huwelijk, almede Johan, ook Johan Janszonius, ook wel Johan J^e. Zⁿ. van Waesberghe genaamd, dat de later zoo bekend geworden boekhandelaren en boekdrukkers, de Janssoons van Waesberge te Amsterdam, afstonden.

Deze Jan van Waesberghe moet een schoonschrijver geweest zijn,

blijkens eigenhandig schrift, dat van hem voorkomt. Naar zijne voorbeelden moeten er eenige titels zijner uitgegeven werken gedrukt zijn.

Noch van zijn overlijden, noch van het jaar, waarin hij het eerst huwde, heb ik ergens aantekening gevonden; de kinderen volgden de naauwlettendheid der vaderen alzoo niet in dezen.

Hij schijnt echter in 1646 nog in leven geweest te zijn, althans wij treffen op dat jaartal eene uitgave aan van de Dictionaire Flameng-François, door Elcie Edouard Leon Mellema bezorgd, met onderschrift: „Edition dernière. à Rotterdam, chez Jean Waesbergue, au Marché, à l'enseigne de la Fame, 1646, 4°.”

Dit is dus twee jaren voor den dood van zijnen broeder Isaäc, die blijkens alle de door hem uitgegeven werken steeds in de Faam woonde.

Het is vreemd dezen Johan op de markt onder het insigne van de Faam een werk te zien uitgeven. De waarschijnlijkste opvatting voor deze anders vreemde aanduiding is, dat dit geschiedde dewijl deze Dictionnaire bevorens reeds door zijnen vader, anno 1618, aldaar uitgegeven was.

PRACTIJCKE CIVILE des Edelen Heere M. Philips Wielandt. Raedt enz. van nieus oversien, enz. Tot Rotterdam, By Jan van Waesberghe de Jonghe / in 't West-Nieuwclant / inden leeu. Anno 1613, kl. in 8. eenzijds gepagineerd.

L.

Ph. Blommaert, De Nederduitsche Schrijvers van Gent. Gent 1861, bl. 42, teekent latere uitgaven te Rott. van 1622 en 1642 aan.

SPELEN VAN SINNE vol schoone allegatien / loflijeke leeringhen ende Schriftuerlijke onderwijsinghen. — Op de Vraghe: VVie den meesten troost oyt quam te baten Die schenen te zijn van Godt verlaten. Ghespeelt ende vertoont binnen der Stadt Rotterdam / by de neghen Kameren van Rethorijcken / die hen daer ghepresenteert hebben den xx dach in Julio / Anno 1561. / Vignet: de Leeuw tegen den zuil staande met het devise: Ingenio superatur. Tot Rotterdam, By Jan van Waesberghe de Jonghe / in 't West-Nieuwclant. Anno 1614, kl. in 8. Vooraan een vers van Jan van Waesberghe aan „De E. Eernfeste Heren, myn Heren de ghecommitteerde Raden der Admiraliteyt.” Opdragt van Willem Sylvius aan „Myne Hee-

ren de Borghemeesters ende Regeerders der stede Rotterdam.” Voorts 151 ongepagineerde bl. goth. letter, een figuur de Rhetorica enz. voorstellende en 10 Blazoenen in hout-snede.

L.

B. Reg. H. — B. Rott.

Willem Silvius bezorgde in 1564 te Antwerpen den 1^{en} druk van dit boekje, en wel op zijn verzoek „Aen de regeerders ende ouders der kameren vander Blauwe Acoleyen, om deselve te ghekrijghen, ende te wercke te stellen om deselve als de voorschreven Antwerpsche spelen (in 1562 door hem gedrukt), oock int licht te moghen brengen”. Deze druk bevindt zich in de Bibl. der M. Ned. Lett. te Leiden en in de Bibl. te Rotterdam.

Zijn bekend Teeken met de spreuk Scrutaminist staat op den titel.

Silvius verliet even als Jan van Waesberghe, ter wille van den godsdienst, Antwerpen en vestigde zich te Leyden, alwaar wij Charles Silvius in 1581 de bekende Apologie voor Prins Willem I in 4° zien uitgeven. Deze noemt zich aldaar „ghesworen Drucker der Staten 's lands van Hollandt.”

Hoe zeer Willem Silvius de zaak van Oranje toegedaan was, blijkt uit zijne handelwijze vermeld bij „J. Lothrop Motley, De Opk. van de Ned. Rep.” 's Gravenh. 1859, 3de D., 1860. bl. 172. Zie mede Bl. B. B. 1862, Tome XVIII, p. 122.

beschiedes

DRYDERLEY REFEREYNEN ghepronun-
ceert opte Rethorijck-feest der blauvve
Acoleyen van Rotterdam / Anno 1561.
In 't vroede / op de Vrage: VVat meest
gheacht, en schadelijcxst verkregen
is. — In 't amoureux / op de Vraghe:
VVAer in een amoureux hert den
meesten troost schept. — In 't
zot/elck na den besten Reghele stelt.
Vignet als boven. Tot Rotterdam,
By Jan van Waesberghe de Jonghe /
in 't West-Nieulant. Anno 1614,
kl. in 8, 44 ongepagineerde bl. goth.
letter.

B. Reg. H. — B. Rott.

Het op de titels van deze beide werkjes
prijkende Vignet, door Jan van Waesberghe
de Jonghe en zijn broeder Pieter gebruikt,
deel ik hierbij mede.

Nicolas Soolmans te Antwerpen heeft om
1578 een dergelijk Insigne gebezigd. Zie
Bl. B. B. 1845, Tome II, p. 371, Note 1.

MORLE ENCOMION, Dat is, Een en Lof
der Sotheyt: Zeer nuttelijck ende
lieflijck om lesen. Speelwijs beschre-
ven door den hooch-gheleerden Eras-
mus van Rotterdam. Tot Rotterdam,
By Jan van Waesberghe / de Jonghe /
op 't Steyger aen de Koren-meret.
1615, kl. in 8, 184 bladz. met Re-
gister.

L.

Op den titel bevindt zich het portret van
Erasmus in houtsnede. Deze druk munt door
niets uit. In De Navorscher, III^{de} Jaargang,
bl. 96, was vrage naar de verschillende
drukken van dit werkje, in Nav. IV, bl. 80
werd daarop geantwoord.

PEGASIDES PLEIJN ofte den Lust-hof
der Maechden, in seshien Boecken
Ghecomponeert door Jehan Baptista
Houwaert. Verciert met copere fi-
gueren. Tot Rotterdam, By Jan
van Waesberghe de Jonghe op 't

Steyger aen de merect 1614 & 1615.
4 D. in 8. Dl. II, III & IV zijn
van 1614 in de Leeu.

B. Rott.

HISTORIE VAN PYRAMUS ende Thisbe,
Speel-wijse ghestelt by wijlent Heer
Mathys de Casteleyn, Priester ende
excellent Poët. (Een houtsnede
plaatje). Tot Rotterdam, By Jan
van Waesberghe / de Jonghe / op 't
Steyger aen de koren-meret. Anno
1616. Met 23 houtsnede figuren.
Titel, Prologhe en 35 ongepagineerde
bladen, Sign. Aij—Eij, kl. in 8.
L.

DE KONST VAN RETHORIKEN, allen
Aenkommers ende Beminders der-
zelver / Item de Baladen van
Doornijcke / ende de Historie van
Pyramus ende Thisbe: alles in dichte
ghestelt by wylent H. Matthijs de
Casteleyn / Priester ende excellent
Poëte moderne.

Hierachter zijn noch by ghevoecht alle
de LIEDEKENS / by denzelven Autheur
op Noten ghestelt. (Insigne). Tot
Rotterdam, By Jan van Waesberghe
de Jonghe / Op 't Steyger aende
Koren-Merct. Anno 1616, kl. in 8.
„Den Drucker / aen allen Nederl.
Poëten.” Tafel. „Regulen vande
Refereynen. Henrick vanden Keere
van Ghent, Beminder van Poësen,
vraecht ende antwoordt den Berespers.”
en 192 bladz. goth. en Lat. lett.

L.

Ferd. Vander Haeghen Bibliographie Gan-
toise. Gand, 1858. 1re Part., p. 154, noemt: De
Const van Rhetoriken . . . by wilent Heer Mat-
thijs de Castelein. Te Ghendt by Jan Cauweel
1555, kl. in 8, en zegt, bl. 135, dat van dezen
1^{en} druk, na den 2^{en} in 1573, en na den 3^{en}
druk er op nieuw in 1616 eene uitgave het
licht zag te Rott. bij Jan van Waesberghe. Voor
dien tijd verscheen er echter nog eene uitgave
tot Rott. By Felix van Sambix. Anno 1612,
kl. in 8. Die bij v. Waesberghe is alzoo
eene latere uitgave, en heeft 196 bladz.
met zeer weinige afwijkingen van den druk
bij Sambix. In de uitgave bij Sambix zijn
de Div. Liedekens niet. Zie mede Dict.
histor., par Pr. Marchand. La Haye, 1758.
T. I, p. 105.

BALADEN VAN DOORNYCKE / ghemaect
door H. Matthijs de Casteleyn / enz.
heeft het portret van Karel V op den

titel. Onderaan: Matth. Wacht wel 't Slot, Casteleyn. 17 ongen. bladen en eene houtsnede. L.

DIVERSCHE LIEDEKENS, Ghecomponceert by wijlen Heer Mathys de Casteleyn, Priester ende excellent Poët.

Lustighe gheestkins / Amoureuse Zinnekins / Ontfangt dees Liedekins tot uwen deele / U meenick / ghy Venus eerdschs Goddinkins / Het schinetse u den wachter van den kastele.

Het portret van Casteleyn met omschrift: Wacht wel 't Slot Casteleyn. Tot Rotterdam, By Jan van Waesberghe / de Jonghe. Anno 1616, kl. in 8. L.

32 ongepagineerde bl. met muzieknoten. goth. letter, achteraan met latijnsche letter: Rethorike extraordinaire, daaronder: *Zoect ende vindt hier met Staden, Acht ende dertich Baladen.*

PRACTYCKE. In Criminele saecken ghemaeckt door Ioost De Damhouder van Brugge. Nut en Profytelyck, voor alle Souvereins, Baillius, Borgem^{rs}, ende Schepenen etc. Alles met schoone Figueren, daertoe dienende, verciert. Item hier is noch bij ghevoeght d'ORDINANTIE op t stuck van de Criminelen Iustitie in dese Nederlanden. Tot Rotterdam. Bij Jan van Waesberghe de Jonge. Anno 1618, in 8. L.

B. Rott.

Deze in schoonschrift gestelde titel, omgeven van toepasselijke figuren, zal door Isaac van Waesberghe ontworpen zijn.

ACHABS TREURSPEL. Op de reghel: Al is de loghen snel, de waerheijt achter haeltse wel. Rotterdam, Jan van Waesberghe de Jonghe, 1618, in 4.

C. B. Ned. Lett. L. III D., bl. 166.

HET VIERDE BOECK VAN PRIMALEON van Griecken, Sone van Palmarijn van Olijven, keijser van Constantinopolen: Waer in de heerlicke daden ende wonderlicke liefden van den Prince Darinel, ghesproten wt Primaleon van Griecken, ende de liefde van de schoone Richarde van Parijs eijgentlick beschreven ende naectelick voor ooghen hestelt werden. Nu

nieuwelix wt de Françoijische in Nederduijtsch tale overghezet door F. V. S. de jonghe (Vignet). Tot Rotterdam, Bij Jan van Waesberghe de jonghe, op 't Steijgher aen de koorn-maret, Anno 1619, in 4, 4 ff. & 116 eenzijdig genummerde bladen, 2 koll. per bladzijde, goth. letter. Met houtsneden.

Campbell.

Van dezen zeldzamen Roman bezit ik slechts het tweede boek, zie bladz. 65. Aangenaam was het mij alzoo ook den titel van het vierde, zijnde het laatste boek, te vernemen.

De vier boeken van dezen roman zijn afzonderlijk en op verschillende tijden uitgegeven en door verschillende letterkundigen vertaald.

Het I^e Boek, Tot Rotterdam voor Felix van Sambix op 't Steyger In den Bijbel. Anno M.VLXIII in 4, zonder houtsneden.

Het IIe Boek, Tot Rotterdam Bij Matthijs Bastiaansen Boecverkooper op 't Steyger, zonder jaartal, 4°, vert. door S. Min-el. Eene andere uitgave van dit boek verscheen bij Jan van Waesberghe 1621. Zie bladz. 72.

Het IIIe Boek, Tot Rotterdam Bij Matthijs Bastiaensz. Boec-verkooper op 't Steyger, in Jose plus (sic) 1614, in 4, vert. door A. Migoen.

Het IVe Boek, zie boven, vert. door F. N. S. (Felix van Sambix) de jonghe.

DEN HANDEL DER AMOUREUSHEYT. Inhoudende Vier Poëtische spelen; 1. Van Aeneas ende Dido. 2. Narcissus ende Echo. 3. Mars ende Venus. 4. Leander ende Hero. Poetelyck geïnventeert en Rethoryckelyck ghecomponeert, Door Heer ende Meester Johan Baptista Houwaert. Tot Rotterdam, By Jan van Waesberghe, de Jonge, op de Korenmerct, Añ 1621, in 8, Rom. lett. — ongepagineerd, — 1^e Boek 42 bladen; 2^e B. 75 bl.; 3^e B. 55 bl.; 4^e B. 55 bl. L.

Voor elk der boeken vindt men den naam van den uitgever en het vignet met den Leeuw. Voor het geheele werkje den boven vermelden in koper gegraveerden titel in figuren gevat.

Van den Handel der Amoureuheit bestaat eene uitgave te Brussel 1583, inhoudende Drijspelen van Zinnen van Jupiter en Yo. Van Wijn »Hist. en Lett. Avondsonden,» spreekt bl. 357 & noot c, over de beteekenis van zinnebeeldige spelen.

In »Le Bibliophile Belge» van 1868 lezen

wij, op bladz. 23 en vervolgens, een belangrijk artikel over Jean-Baptiste Houwaert. Wij vernemen aldaar tevens de oorzaak van de schaarsheid der oorspronkelijke uitgaven zijner werken.

S. STEVIN. Dialectike ofte Bewijsconst, van de voorige drukf. verbeteret. Rotterdam. J. Waesberghe de Jonge 1621, kl. in 8.

C. B. Ned. Lett. L. II D., bl. 450.

PRACTIJCKE CIVILE Des Edelen Heere M. Philips Wielandt / Raedt ons gheduchte Heeren Philips Eerts hertoghe van Oostenrijk / Hertoghe van Bourgongien / etc. Voorts zijn President in Vlaenderen / ende naderhandt Hooft van sijnen Hooghen Rade / neffens hem residerende. Van nieuws oversien, ghecorrigeert ende ghesupplieert, bij M. Ant. 't Sertich, Advokaten voor den voorschreven Hooghen Raet te Mechelen. Den derden verbeterden Druck. Tot Rotterdam, By Jan van Waesberghe de Jonghe, opt Steygher aen de Koren-Merckt. Anno 1622, kl. in 8, 166 gen. bladen en Tafel. Sign. A—Z met het Wapen van Antwerpen in houtsnede op den titel.

B. Rott.

HET LICHT DER APOTEKERS. Vervattende (sic) de Confectie, Operatie en kennisse van alderhande Electuarien, Pillen, Trocissen Pulveren enz., naar het Portugeesch van Quirico de Augustis, van Terdona etc. Tot Rotterdam, By Jan van Waesberghe, de Jonghe, Anno 1623, kl. in 8. Prologhe, Tafel des Boecx en 248 bladz., goth. lett.

L.

TYROCINIUM CHYMICUM. Dat is d' eerste Proeve der Chymie / vervattende enz. Tot Rotterdam, By Jan van Waesberghe, de Jonghe, aen de Koren-marekt, Anno 1623, kl. in 8, 67 bladz., goth. lett.

L.

Op het Titelblad het Insigne van den Leeuw, tegen den Pilaar, met het omschrift: Ingenio Superatur.

Voor beide deze werkjes, in een band gebonden, bevindt zich een gemeenschappelijke gegraveerde titel, gevolgd naar het Calligraphiesch voorschrift van Isaëc van Waesberghe.

PUBLICATIE van Schout, Burgemeesteren en Schepenen der Stede Rotterdam omtrent het Stads Protocol. Tot Rotterdam By Jan van Waesberghe aen de koorn-marekt, Anno 1627. In folio plano.

Arch. R. Publicat-boek. N° 1.

PUBLICATIE als voren. Tot Rotterdam. By Jan van Waesberghe / opt Steygher / aen de kooren-marek / Anno 1628. Met consent van de Heeren Burgemeesteren. In folio plano.

PRACTYCKE in Criminele saecken, ghemaeckt door Joost de Damhouder van Brugge. Alles met schoone Figuren, daer toe dienende, verciert. Tot Rotterdam, Bij Jan van Waesberghe, de Jonghe, Anno 1628, in 8, met privilegie, 366 bladz.

L.

De figuren zijn in houtsnede; het privilegie is gegeven voor zes jaren. De titelplaat is in koper gesneden en rondom met plaatjes, het strafregt aangaande, versierd. Volgt:

ORDINANCIE, Edict / en ghebodt / ons 's Heeren des Coninx / op 't stuck van de criminele Justicie in dese sijne Nederlanden. Tot Rotterdam, By Jan van Waesberge / opt Steyger / aen de Coren-marekt. Anno 1628, in 8, 102 bladz.

L.

Op den titel dezer ordonnantie vindt men het insigne van den uitgever.

VERZAMELING van 39 afzonderlijke Ordonnantien der Stad Rotterdam, 1628—1649, gedrukt door Jan van Waesberghe, op 't Steijger aen de Koren-marek, 1628. Jan van Waesberghe in de Swarte Klock, 1632. Jan van Waesberghe, op de Hoochstraet bij den Toelast, 1632.

B. Reg. H.

HIPPOCRATES, van de Wonden int Hooft. Wtten Latijne int Nederduytsch: overgheset, Door M. Peeter Hassardus, Medecijn ende Chirurgijn binnen Bruyssel. Den derden druc / met een Register des inhouts vermeerdert / door Isaacum Sande-rum, liefhebber der Chirurgije. Item, Een besondere Historie van een nieu gepractiseerde Trepane: door Mr B. van Rijnenburgh (Por-

tret van Hassardus met devise: nec cito, nec temere). Tot Rotterdam, By Jan van Waesberghe / op de Coorn-maret / Anno, 1629, kl. in 8, opdragt, 46 bl. Register, benevens figuren. L.

Pierre Haschaert était natif d'Armentières (Dépt. du Nord).

NIEUWE PRACTIJCKE van TREPANE, Seer dienstelijk behendigh ende met minder perijckel te ghebruycken als die voor desen zijn gheweest. Ghepractiseert ende int licht gebracht / Door Mr. B. Rhijnenburgh, Chirurgijn, Lant-meter ende Notaris Publijck residerende binnen der Govde. Tot Rotterdam By Ian van Waesberghen, Boeck-verkooper op de coorn-maret, 1629, in kl. 8. Dedicatie aan Prof. Otto Hurnius, en 4 ongenummerde bladen. L.

KLUCHTIGHE-COMEDIE van Vvare-nar. Dat is Aulularia van Plautus: Na 's Landts gelegentheyt verduyscht / Ende ghespeelt tot Amsterdam, op de eerste Nederduitsche Academie ('t Wapen der stad Rotterdam). Tot Rotterdam, By Jan van Waesberge, op 't Steyger / aen de Koornmerckt / Anno 1630, in 4, 48 bladzijden, ongepagineerd.

Op de laatste bladzijde au verso eene berijmde toespraak »Den Drucker tot den Leser.» onderteekend AL OM EEN. L.

BASILIIUS, (VALENTINUS). Openbaringhe der Verborgener Handgrepen S... gherechtet op dat Universael. Item Conclus. ofte Sluytredenen allersyner Schriften ende Tractaten van Swavel, Vitriol en Magneet, Beyde der Philosophen als ghemeyne, wt het Hoogduytsche overgheset... Daerby gevoecht is een TRACTAET VAN DE NATURE DER VIER ELEMENTEN, door Cornelis Drebbel, Alkmaers Philosophie. Rotterdam, I. (Jan of Isaäck?) v. Waesberge, 1632, in 8.

C. B. Rheno-Tr.

PHILIPS door de ghenade Godts Koninck van Castillie, enz. Bevel tot het inhechtenis nemen wegens hoog verraad van Graaf Hendrik van den Bergh in d. 5 July 1632. Tot Rotterdam, by Jan van Waesberghe, ... Anno 1632, in plano.

Meulman C. P. N° 9078.

DICTIONAIRE OU PROMPTUAIRE FLAMENG-François, tress ample et copieux, auquel sont marquez le cent lettres qui ne se pronontie point. De nouveau composé etc. par Elcie Edoüard Leon Mellema. Edition dernière. à Rotterdam, chez Jean Waesbergue, au Marché à l'enseigne de la Fame, 1646, in 4.

De titel, dien ik alleen zag, staat in het midden eener houtsnede-figuur.